

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II

EDU Paper - IV (Optional) 411 EA

Process of Guidance & Counselling

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) પ્રશ્નો કાળજીપૂર્વક વાંચી, મુદ્દાસર ઉત્તર લખો.
(2) અપ્રસ્તુત લખાણ માટે ગુણ કાપવામાં આવશે.
(3) બંને વિભાગના ઉત્તરો અલગ-અલગ ઉત્તરવહીમાં લખો.

વિભાગ – I

1. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો : 20
(અ) સલાહની વ્યાખ્યા આપો. સલાહના દસ સિદ્ધાંતો સમજાવો.
(બ) દિશાસૂચક સલાહ અભિગમ સમજાવો.
(ક) સારી સલાહના લક્ષણોની ચર્ચા કરો.
2. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 10
(1) સમૂહ માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયા સમજાવો.
(2) માર્ગદર્શન સંગઠનના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
(3) માહિતી પરિચયાત્મક સેવા વિશે ચર્ચા કરો.
- (બ) નીચેના પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : 5
(1) જૂથ સલાહનો અર્થ આપો.
(2) બિન-દિશાસૂચક સલાહનો અર્થ આપો.
(3) માર્ગદર્શનમાં અનુકાર્યનો અર્થ સમજાવો.
(4) સલાહ પ્રક્રિયામાં સંબંધની સ્થાપના કરવી એટલે શું ?
(5) વ્યક્તિગત કસોટી સેવાના બે ફાયદા જણાવો.

વિભાગ – II

3. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો : 20
- (અ) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓને ધ્યાનમાં રાખીને નીચેના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો :
- (i) કસોટી સંચાલન
 - (ii) કસોટીઓનું અર્થઘટન
- (બ) વિષમાયોજિત વિદ્યાર્થીઓના લક્ષણો જણાવો. વિદ્યાર્થીઓનું સમાયોજન સાધવા માર્ગદર્શક તરીકેની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
- (ક) માનસિક આરોગ્યની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. માનસિક આરોગ્યના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
4. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 10
- (1) માર્ગદર્શન અને સલાહમાં કસોટીઓના ઉપયોગ વિશે ચર્ચા કરો.
 - (2) માર્ગદર્શનમાં બુદ્ધિ કસોટીઓનો ઉપયોગ જણાવો.
 - (3) અનુકૂલનતાની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
- (બ) નીચેના પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : 5
- (1) સર્જનાત્મક કસોટીના બે ફાયદા જણાવો.
 - (2) માર્ગદર્શનમાં રસ માપનની ઉપયોગિતા જણાવો.
 - (3) ચિલ્ડ્રન્સ પર્સનાલીટી ક્વેશ્ચનેરનું ગુજરાતી રૂપાંતર કોણે કર્યું ?
 - (4) અનુકૂલનતામાં હકારાત્મક અભિપ્રેરણા શા માટે જરૂરી છે ? સમજાવો.
 - (5) પ્રત્યક્ષીકરણ એ પસંદગીયુક્ત પ્રક્રિયા છે. ટૂંકમાં સમજાવો.

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II

EDU Paper - IV (Optional) 411 EA

Process of Guidance & Counselling

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) Read the questions carefully and answer to the point.
(2) Marks will be deducted for irrelevant answer.
(3) Answer both section in a separate answer book.

SECTION – I

1. Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **750** words : **20**
- (A) Give the definition of counselling. Explain ten principles of counselling.
(B) Discuss Directive Approach of counselling.
(C) Discuss characteristics of good counselling.
2. (A) Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **125** words. **10**
- (1) Explain the process of group guidance.
(2) Explain principles of guidance organization.
(3) Discuss about information orientation service.
- (B) Answer the following **five** questions in short. **5**
- (1) Write meaning of group counselling.
(2) Give the meaning of non-directive counselling.
(3) Give the meaning of follow-up programme in guidance.
(4) What is establishment of relation in counselling process ?
(5) Mention two merits of individual inventory services.

SECTION – II

3. Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **750** words. **20**
- (A) Discuss the following points keep in mind psychological test :
- (i) Test Administration
 - (ii) Interpretation of tests
- (B) State the characteristics of mal-adjusted students. Clarify the role as a guide to make adjustment of students.
- (C) Clarify the concept of mental hygiene. State the principles of mental hygiene.
4. (A) Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **125** words. **10**
- (1) Discuss the use of test in guidance and counselling.
 - (2) State the uses of intelligence test in guidance.
 - (3) Discuss the characteristics of adjustment.
- (B) Answer the following **five** questions in short. **5**
- (1) Mention two benefits of creative test.
 - (2) Mention use of measure of interest in guidance.
 - (3) Who has done Gujarati transfer of CPQ ?
 - (4) Why positive motivation is needful in adjustment ? State.
 - (5) Perception is a selected process. Explain in short.
-

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II

Paper-IV (Optional) : 411 EB Psychological Test and Mental Measurement

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

વિભાગ – I

1. નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. દરેક ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો : 20
 - (અ) સ્ટેનફર્ડ બિને બુદ્ધિમાપન કસોટી (1937 સ્વરૂપ) નું સવિસ્તાર વર્ણન કરો.
 - (બ) “બુદ્ધિ કસોટીઓએ તેમનું મહત્ત્વ ગુમાવી દીધું છે” – તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ? તમારા મંતવ્યને તાર્કિક રીતે સમજાવો.
 - (ક) અભિયોગ્યતા એટલે શું ? અભિયોગ્યતા માપન માટેની GATB નો પરિચય આપો.

2. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. દરેક ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો. 10
 - (1) DAT નું સ્વરૂપ વર્ણવો.
 - (2) વેક્સલર કસોટીઓના વિશિષ્ટ ઉપયોગો કયા છે ?
 - (3) યાંત્રિક અભિયોગ્યતા એટલે શું ? તેને માપવા માટેની કસોટીઓ કેવા કેવા પ્રકારની હોય છે ? કયા વ્યવસાયોમાં યાંત્રિક અભિયોગ્યતાની વિશેષ જરૂર પડે ?

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : 5
 - (1) બુદ્ધિ કસોટીનો માર્ગદર્શનમાં ઉપયોગ જણાવો.
 - (2) વ્યક્તિગત બુદ્ધિ કસોટી અને સામૂહિક બુદ્ધિ કસોટી વચ્ચેના ભેદ સ્પષ્ટ કરો.
 - (3) DAT કે GATB માંથી કઈ અભિયોગ્યતા કસોટીને સંશોધનમાં ઉપયોગ માટે પસંદ કરશો ? શા માટે ?
 - (4) વિશિષ્ટ અભિયોગ્યતા એટલે શું ?
 - (5) પ્રચલિત સંકેતોમાં EQ અને IQ માનાંક શું છે ?

વિભાગ – II

3. નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. દરેક ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો. 20
- (1) લિકર્ટ પદ્ધતિએ વલણ માપદંડની રચનાની રીત વર્ણવો.
 - (2) વ્યક્તિત્વ એટલે શું ? વ્યક્તિત્વ માપનના વિવિધ અભિગમો વર્ણવો.
 - (3) અભિરુચિ એટલે શું ? સ્ટ્રોંગ અને કુડરની અભિરુચિ સંશોધિની વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
4. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. દરેક ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો. 10
- (1) થર્સ્ટન અને લીકર્ટ વલણ માપદંડ વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
 - (2) Q સોર્ટ પ્રયુક્તિ એ શું છે ? Q સોર્ટ પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ તમે કેવી રીતે કરશો ?
 - (3) TAT નો પરિચય આપો. આપણી સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં તેની ઉપયુક્તતા કેટલી છે ?
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. 5
- (1) ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ કોઈપણ બે વ્યક્તિગત કસોટીઓનાં નામ તથા કર્તા જણાવો.
 - (2) નૈતિક મૂલ્ય એટલે શું ?
 - (3) પ્રાસંગિક કસોટી એટલે શું ?
 - (4) રસ-સંશોધિનીનાં ઉપયોગ અને મર્યાદા દર્શાવો.
 - (5) A.Q. એટલે શું ?
-

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II

Paper-IV (Optional) : 411 EB

Psychological Test and Mental Measurement

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

SECTION – I

1. Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **750** words : **20**
- (A) Describe at length Stanford-Binet intelligence test (1937).
- (B) “Intelligence Tests have lost their ground” – Do you agree ? Explain your view-point logically.
- (C) What is Aptitude ? Give information about GATB for the measurement of Aptitude.
2. (A) Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **125** words. **10**
- (1) Describe the format of DAT.
- (2) What are the special uses of Wechsler tests ?
- (3) What is mechanical aptitude ? What are the different types of tests to measure it ? In which occupations is the mechanical aptitude required most ?
- (B) Answer the following questions in short. **5**
- (1) State the usages of Intelligence Test for the Guidance.
- (2) Clarify the difference between Individual and Group Test of intelligence.
- (3) Which Aptitude Test Batteries would you select DAT or GATB for use in your research work ? Why ?
- (4) What is Special Aptitude ?
- (5) What is EQ and IQ quotients in a popular terminology ?

SECTION – II

3. Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **750** words. **20**
- (1) Describe the construction of Attitude scale through Likert Method.
 - (2) What is personality ? Describe different approaches for the measurement of personality.
 - (3) What is meant by interest ? Describe the differences between Strong and Kuder interest inventories.
4. (A) Answer any **two** out of **three** from the following questions. Each answer should be in about **125** words. **10**
- (1) Describe the differences between Thurstone scale and Likert scale.
 - (2) What is Q-sort technique ? How will you use Q-sort technique ?
 - (3) Explain TAT Test. How far it can be useful in present condition ?
- (B) Answer the following questions in short. **5**
- (1) Name the two tests of personality which are used in Gujarati with their constructor name.
 - (2) What is moral values ?
 - (3) What is Situational test ?
 - (4) Show the uses and limitations of Interest Inventory.
 - (5) What is A.Q. ?
-

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II

(Optional) Paper-IV – 411 EC

Perspective in Teacher Education

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

વિભાગ – I

1. નીચેના ત્રણમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (દરેક જવાબ આશરે 750 શબ્દોમાં આપો) **20**
 - (1) યુ.જી.સી. ના વિવિધ કાર્યોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
 - (2) એન.સી.ટી.ઈ.ના વિવિધ કાર્યોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
 - (3) એન.સી.ઈ.આર.ટી.ના વિવિધ કાર્યોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

2. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : (દરેક જવાબ આશરે 125 શબ્દોમાં આપો) : **10**
 - (1) અધ્યાપકોના સ્થાનિક કક્ષાના વ્યાવસાયિક સંગઠનોના હેતુઓ જણાવો.
 - (2) અધ્યાપકોના રાજ્ય કક્ષાના વ્યાવસાયિક સંગઠનોની પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
 - (3) સેન્ટર ઓફ એડવાન્સ સ્ટડીઝ ઇન એજ્યુકેશન (CASE) (એમ.એસ.યુનિવર્સિટી) ના કાર્યો જણાવો.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : **5**
 - (1) અધ્યાપકોનો વ્યાવસાયિક દરજ્જો એટલે શું ?
 - (2) અધ્યાપકોની મુખ્ય જવાબદારીઓ કઈ કઈ છે ?
 - (3) અધ્યાપકોના મુખ્ય હક્કો કયા કયા છે ?
 - (4) શિક્ષણ વિદ્યાશાખાના અધ્યાપકોની સેવાકીય જરૂરિયાતો શી છે ?
 - (5) અધ્યાપકોના સામાજિક દરજ્જાનો અર્થ શું છે ?

વિભાગ - II

3. નીચેના ત્રણમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (દરેક જવાબ આશરે 750 શબ્દોમાં આપો.) 20
- (1) સતત શિક્ષણ એટલે શું ? તેના વ્યાપની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
 - (2) સેવા વિસ્તરણ વિભાગનું સ્વરૂપ અને કાર્યોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
 - (3) શિક્ષક-પ્રશિક્ષક માટે સતત શિક્ષણની પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
4. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં આપો. 10
- (1) પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાના શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનાં આયોજન અને નાણાકીય બાબતોની ચર્ચા કરો.
 - (2) શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના આયોજન અંગે રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકારની ભૂમિકા જણાવો.
 - (3) પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાના શિક્ષણ પર કેવા પ્રકારના નિયંત્રણની જરૂર છે ?
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 5
- (1) સતત શિક્ષણ કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન તમે કેવી રીતે કરશો ?
 - (2) સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા શી છે ?
 - (3) શિક્ષક-પ્રશિક્ષકની ભરતી માટેના નિયમો જણાવો.
 - (4) ઉચ્ચતર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો માટેની લાયકાત જણાવો.
 - (5) માધ્યમિક કક્ષાના શિક્ષક-પ્રશિક્ષણમાં સ્ટાફ પેટર્ન કેવા પ્રકારની છે ?

Seat No. : _____

AE-124
April-2015
M.Ed., Sem.-II
(Optional) Paper-IV – 411 EC
Perspective in Teacher Education

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

SECTION – I

1. Answer any **two** of the following : (Each answer in **750** words) **20**
- (1) Discuss in detail the various functions of U.G.C.
 - (2) Discuss in detail the various functions of N.C.T.E.
 - (3) Discuss in detail the various functions of N.C.E.R.T.
2. (A) Answer any **two** of the following : (Each answer in **125** words) : **10**
- (1) Mention the objectives of Local level professional organization for Teacher Educators.
 - (2) Mention the activities of State level professional organization for Teacher Educators.
 - (3) Mention the functions of Centre of Advanced Studies in Education-CASE. (M.S. University).
- (B) Answer in short the following questions : **5**
- (1) What is the meaning of professional status of Teacher Educators ?
 - (2) What is the basic responsibilities of Teacher Educators ?
 - (3) What is the basic rights of Teacher Educators ?
 - (4) What is the service requirements of Teacher Educators of Education faculty ?
 - (5) What is the meaning of social status of the Teacher Educators ?

SECTION – II

3. Answer any **two** of the following : (Each answer in **750** words) **20**
- (1) What is Continuing Education ? Discuss in detail the scope of Continuing Education.
 - (2) Discuss in detail the nature and function of Extension Service Department.
 - (3) Discuss in detail the methods and techniques of Continuing Education for teacher educator.
4. (A) Answer any **two** of the following : (Each answer in **125** words) **10**
- (1) Discuss the planning and financing of Teacher Education at elementary and secondary levels.
 - (2) Mention the role of State and Central Government in the planning of Teacher Education.
 - (3) Which type of control is necessary on elementary and secondary levels of Education ?
- (B) Answer in short the following questions : **5**
- (1) How can you evaluate the Continuing Education Programme ?
 - (2) What is the role of Voluntary Organization ?
 - (3) Mention the rules of recruitment of Teacher Educators.
 - (4) Mention the qualifications of Upper Primary School Teachers.
 - (5) Which type of staff pattern in Secondary Level Teacher Educators ?
-

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II (CBCS)

EDU-Paper – IV (Optional) 411-ED

Educational Planning & Financing

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

વિભાગ – I

1. નીચે આપેલ ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે બેના ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં આપો : 20
 - (1) શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપનના કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો.
 - (2) શૈક્ષણિક અનુદાનના સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો.
 - (3) અંદાજપત્રના પ્રકારોની વિગતે ચર્ચા કરો.

2. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બેના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 10
 - (1) વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયા સમજાવો.
 - (2) વ્યવસ્થાપનના સંદર્ભમાં પ્રણાલી અભિગમ (System Approach) ની સમજૂતી આપો.
 - (3) શિક્ષકની વ્યવસ્થાપક (મેનેજર) તરીકેની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધા જ ફરજિયાત) 5
 - (1) શૈક્ષણિક આયોજન એટલે શું ?
 - (2) શૈક્ષણિક આયોજનનું મહત્ત્વ જણાવો.
 - (3) બજેટ એટલે શું ?
 - (4) બજેટના પ્રકારો જણાવો.
 - (5) શૈક્ષણિક અનુદાન આપતી બે સંસ્થાઓના નામ જણાવો.

વિભાગ – II

3. નીચે આપેલ ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે બેના ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં આપો. 20
 - (1) નેતૃત્વ (leadership) ના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.
 - (2) સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન (TQM) ની સંકલ્પના સમજાવી, તેની જરૂરિયાતની ચર્ચા કરો.
 - (3) નિરીક્ષણ (Supervision)ના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.

4. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 10
- (1) (Inspection) તપાસ અને Supervision (નિરીક્ષણ) વચ્ચેનો તફાવત યોગ્ય ઉદાહરણની મદદથી સમજાવો.
 - (2) ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણના સંદર્ભમાં ભારતીય દૃષ્ટિકોણ સમજાવો.
 - (3) માનવ સંસાધન વ્યવસ્થાપન (HRM) ના કાર્યક્ષેત્રની સમજૂતી આપો.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધા જ ફરજિયાત છે.) 5
- (1) નિરીક્ષણ એટલે શું ?
 - (2) જવાબદારીની સંકલ્પના જણાવો.
 - (3) નેતાગીરી (Leadership) ની વ્યાખ્યા આપો.
 - (4) H.R.M. (માનવ સંસાધન વ્યવસ્થાપન) એટલે શું ?
 - (5) શિક્ષણનું માનવીયકરણ એટલે શું ?
-

Seat No. : _____

AE-124

April-2015

M.Ed., Sem.-II (CBCS)

EDU-Paper – IV (Optional) 411-ED

Educational Planning & Financing

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

SECTION – I

1. Answer any **two** of the following questions in about **750** words : **20**
- (1) Discuss the scope of Educational Planning.
 - (2) Discuss the nature and scope of Educational Finance.
 - (3) Discuss the types of Budget in detail.
2. (A) Answer any **two** of the following questions in about **125** words : **10**
- (1) Explain the process of Management.
 - (2) Explain System approach in context of Management.
 - (3) Clarify the role of teacher as Manager.
- (B) Answer the following questions in short. (All questions are compulsory) **5**
- (1) What is Educational Planning ?
 - (2) State importance of Educational Planning.
 - (3) What is Budget ?
 - (4) State types of Budget.
 - (5) Name any two Educational funding agencies.

SECTION – II

3. Answer any **two** out of **three** questions in about **750** words. **20**
- (1) Discuss principles of Leadership.
 - (2) Explain the concept of TQM (Total Quality Management) and discuss its necessity.
 - (3) Discuss the principles of Supervision.

4. (A) Answer any **two** of the following questions in about **125** words : **10**
- (1) Explain difference between Inspection and Supervision with proper illustration.
 - (2) Explain Indian view for quality education.
 - (3) Explain the scope of HRM (Human Resource Management).
- (B) Answer the following questions in short. (**All** questions are compulsory) **5**
- (1) What is Supervision ?
 - (2) State concept of accountability.
 - (3) Define Leadership.
 - (4) What is H.R.M. (Human Resource Management) ?
 - (5) What is meant by Humanization of Education ?
-